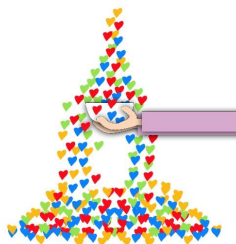

5. bud

Du må ikke begå drab!

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke volder vor næste nogen skade på hans liv eller tilføjer ham nogen lidelse, men hjælper ham og står ham bi i al legemlig nød.

Prædikerens Bog 3 v1 og v3-4: *Alting har en tid, for alt, hvad der sker under himlen, er der et tidspunkt. En tid til at slå ihjel, en tid til at helbrede. En tid til at rive ned, en tid til at bygge op. En tid til at græde, en tid til at le.*

Gud har uddelegeret til øvrigheden magten til at straffe dem, som ødelægger andre mennesker. Men den magt har han ikke givet til forældre eller til den enkelte af os. I det femte bud forbyder han os at gøre det og påbyder os, at vi i stedet hjælper vor næste – både ven og fjende!

... så vi ikke volder vor næste nogen skade på hans liv

Når vi hører dette bud, tænker vi måske, at vi hurtigt kan gå videre til det næste bud. For jeg er jo ikke nogen morder. Det er der ikke ret mennesker, der er. Derfor kunne det godt se ud, som om vi på vejen mod lykken kan forbi gå dette bud og i stedet standse op ved større udfordringer, end dette bud giver. Men vent lige lidt! Ligesom med alle andre bud kræver Gud også her, at vi er fuldkomne: ⁴⁸ *Så vær da fuldkomne, som jeres himmelske fader er fuldkommen! (Matt. 5,48).*

Det krav og den byrde, som dette bud lægger på os, svækker Jesus ikke. Tværtimod viser han os, at vi overtræder dette bud, også selv om vi ikke fysisk har dræbt et andet menneske. Han afslører, at vrede føder drab.

I har hørt, at der er sagt til de gamle: «Du må ikke begå drab,» og: «Den, der begår drab, skal kendes skyldig af domstolen.» Men jeg siger jer: Enhver, som bliver vred på sin broder, skal kendes skyldig af domstolen; den, der siger: Raka! til sin broder, skal kendes skyldig af Det store Råd; den, der siger: Tåbel! skal dømmes til Helvedes ild. Når du derfor bringer din gave til alteret og dér kommer i tanker om, at din broder har noget mod dig, så lad din gave blive ved alteret og gå først hen og forlig dig med din broder; så kan du komme og bringe din gave. Skynd dig at blive enig med din modpart, mens du er på vej sammen med ham, så din modpart ikke overgiver dig til dommeren og dommeren igen til fangevogteren, og du kastes i fængsel. Sandelig siger jeg dig: Du slipper ikke ud derfra, før du har betalt den sidste øre. (Matt 5,21-26)

Luther sammenfatter det: *Kristus udlægger og sammenfatter: Man må hverken slå ihjel med hånden, med hjertets tanker, med mundens ord eller med tegn og gebærder eller med hjælp og råd. Det er derfor i dette bud forbudt enhver at vredes, som sagt med*

undtagelse af forældrene og øvrigheden, der står i Guds sted. For Gud og de, som udfører hans gerning, har ret til at vredes, skælde ud og straffe, netop i anledning af dem, som overtræder dette og andre bud. (St. Kat. S. 75-76).

Dette bud tager altså ikke øvrighedens ret og pligt til at straffe forbrydere (Romerbrevet 13,1-4). Det forbyder heller ikke soldater at deltage i retfærdige krige.

Jeg har ikke myrdet nogen. Men jeg har hadet. Ifølge Nye Testamente er jeg derfor en morder. Hvorfor valgte jeg at tænke sådanne frygtelige tanker om gengældelse i stedet for tilgivelse og glæde? Hvad gavnede mit had? I hvert fald ikke min bror (Matt 18,21-35). Og hvad får jeg selv ud af mit had andet end Guds vrede og straf?

Til samtale

- Overvej Matt 5,21-26, hvordan det rammer jer.
- Læs Rom 13,1-14 og Lukas 3,14. Hvorfor og hvornår kan og må øvrigheden straffe? Kan en kristen være soldat for at beskytte sit land?

... eller tilføjer ham nogen lidelse

Tag på rejse fra Jerusalem til Jeriko. Der møder du måske et menneske, som har brug for din hjælp. Tænk på fortællingen om den barmhjertige samaritaner (Lukas 10,30-37). Her er et menneske, som lider. Det er andres skyld, ikke din. Men du kommer forbi. Du ved om lidelsen. Her er to muligheder: du kan gå forbi, eller du kan standse op og hjælpe, ikke kun med et godt ord, men med dit æsel, dine penge og med omsorg, der rækker ud i fremtiden, sådan som samaritaneren hjalp. Hvis du ikke hjælper, tilføjer du det lidende menneske yderligere lidelse. Der er to måde at se sin næste på: a) med omsorgens øjne, som Jesus har, eller b) med levittens og præstens øjne, som vi alle er født med, desværre. Med selvskhedens øjne og blik, forbigår vi vor næstes ensomhed og smerte, lidelse og nød. Og vi overtræder det 5. bud og er mordere.

Til samtale

- Overvej, hvordan levitten og præsten blev mordere ved at se – og gå forbi.
- Hvordan dømmes denne beretning dig? Hvordan trøster den dig?

... men hjælper ham og står ham bi i al legemlig nød.

Den positive side af dette bud kan virke endnu mere fordømmende på os. Jeg skal hjælpe og stå min næste bi i al legemlig nød. Og nu mærker jeg, hvor ligegyldighed jeg har været, når jeg talte om min næste. Jeg hjalp slet ikke der, hvor jeg burde have gjort det. Når andre virkelig havde brug for at jeg delte mine penge med dem, da følte jeg det, som om jeg skulle aflevere noget helligt, som tilhørte mig. Og jeg afviste det. Og hvad vil Kristus sige til mig på dommens dag? Vil han sige: *Alt, hvad I ikke har gjort mod en af disse mindste, det har I heller ikke gjort mod mig!* (Matt 25,45)?

Til samtale

- Hvordan bruger Luther Matt 25 i udlægningen af det femte bud? (Se St.Kat.).
- Er der nogen undskyldning for os? Hvad skal vi gøre?

Når vi hører det femte bud, fører det os ind i bøn til Jesus

O, Jesus, hjælp mig. Jeg tænker kun på mig selv, og der er ingen glæde i mig. Og andre har ikke noget at glæde sig over ved mig. Jesus, hjælp mig!

JESUS: du hjalp en mand med en uren ånd (Mark 1,25). Du helbredte syge og fortrykte (Mark 1,29-30). Du havde medlidenhed med spedalske, du rørte dem og rensede dem (Mark 1,41). Du helbredte en lam (Mark 2,3-12). Du helbredte manden, som var besat af en dæmon (Mark 5,1-20). Du helbredte en kvinde, som led af blødninger (Mark 5,34). Du opvakte Jairus' datter (Mark 5,42). Du gav mad til fem tusind (Mark 6,30-44). Du havde medlidenhed med den kanaanæske kvinde (Mark 7,24-30), du gav mad til fire tusind (Mark 8,1-10), du helbredte en blind mand i Betsajda (Mark 8,22-26), og meget mere. Du, Jesus elskede dine fjender, og du gør det stadig: "Fader, tilgiv dem, for de ved ikke, hvad de gør!" (Luk 23,34). Kære Kristus, du holdt det femte bud for mig.

Til samtale

- Hvad sker der med os og vore øjne, når vi ser på Jesus og hører evangeliet om, hvad han har gjort for os og for alle?

GLÆDE og BØN

Det femte bud afslører syndens dybde i mit selviske hjerte og anklager mig. Alligevel tror jeg, at Jesus tilgiver mig mine synder. Han giver mig glæde til at tjene andre i kærlighed.

Herre Jesus: Undervis mig med dit ord og dine gerninger, så jeg ikke dyrker de onde tanker ord og handlinger mod min næste. Fortæl mig igen, at det er min pligt at hjælpe andre i ensomhed, lidelse og nød. **Jeg takker dig, Jesus**, at du kalder mig ud af mine synder ved Lovens klare ord. Når du i evangelierne fortæller mig, hvordan du levede og var over for mennesker, giver du mig et lysende eksempel til efterfølgelse. **Jeg bekender min mangel på glæde**, og hvordan jeg igen og igen har overtrådt dette bud både aktivt og passivt. Jeg bekender min synd. Mine tanker, ord og handlinger fordømmer mig.

Herre Jesus: Du tager dig af mig, ligesom den barmhjertige samaritaner tog sig af den halvdøde mand. Du lindrer mine sår, løfter mig op på dit æsel og bringer mig til et herberg. Du tilgiver både mine hadefulde tanker og det, jeg har forsømt over for mine nærmeste og andre mennesker. Du har elsket mig først. Herre, giv mig kærlighedens øjne, så jeg ikke ser bort fra andres lidelse. Lad mig elske andre, fordi du har elsket mig først. Det beder jeg om, fordi du elsker mig. Amen.

Store Katekismus om det femte bud:

Vi er nu færdige med det åndelige og det verdslige regimente, dvs den lydighed, vi skylder såvel den guddommelige (1.-3. bud) som den faderlige myndighed (4. bud). Nu træder vi derimod ud af vort eget hus og hen blandt naboerne for at lære, hvordan vi skal leve med hinanden, enhver med sin næste. Derfor er Gud og øvrigheden ikke indbefattet i dette bud, og den magt, de har til at slå ihjel, er ikke taget fra dem. ... Det, som her forbydes, angår derfor ikke øvrigheden, men privatpersoner i forhold til hinanden. (St. Kat. S. 75).

Hovedindholdet kan sammenfattes således:

For det første, at man ikke tilføjer nogen uret med hånd eller gerning; dernæst at man ikke lader sin tunge bruge til ord eller råd, der skader næsten. Endvidere, at man ikke benytter eller tillader brug af noget middel eller nogen måde, hvorved nogen kan skades. Endelig, at vi ikke må være fjendtligt sindet mod nogen eller unde ham ondt af vrede og had. Legeme og sjæl bør altså være uden skyld over for enhver, især over for den, der ønsker eller tilføjer dig selv ondt. Thi at være ond mod dem, der både under og gør godt mig dig, er ikke menneskeligt, men djævelsk.

For det andet, dette bud overtræder ikke alene den, der handler ondt, men også den, der kan gøre noget godt mod næsten, forhindre eller afværge noget ondt, eller som kan beskytte og redde ham, så at der ikke tilføjes ham uret eller skade, men ikke gør det. Hvis du lader en gå nøgen omkring, skønt du kunne give ham klæder, så har du ladet ham fryse ihjel. Ser du en lide slut uden at give ham mad, lader du ham dø af sult. ... Du har unddraget ham din kærlighed og berøvet ham den velgerning, som kunne have reddet hans liv. Derfor er det med god grund, Gud kalder alle for mordere, der i nød og fare for legeme og liv ikke yder råd og hjælp, og på dommens dag vil han fælde en skrækkelig dom over dem, idet han, som Kristus selv forkynder (Matt 25,42-43), vil sige: For jeg var sulten, og I gav mig ikke noget at spise, jeg var tørstig, og I gav mig ikke noget at drikke, jeg var fremmed, og I tog ikke imod mig, jeg var nøgen, og I gav mig ikke tøj, jeg var syg og i fængsel, og I så ikke til mig.

Det vil sige: I havde gerne ladet mig og mine dø af sult, tørst eller frost, sønderrive af vilde dyr, sygne hen i fængsel eller gå til grunde i nød. Hvad er det andet end at blive kaldt mordere? ... Derfor er det Guds egentlige mening, at vi ikke skal tilføje noget menneske ondt, men vise enhver velvilje og kærlighed. Som sagt gælder det især dem, som er vore fjender. At gøre godt mod sine venner er derimod en almindelig hedensk dyd, som Kristus siger (Matt 5,46-47). Her har vi nu igen Guds ord, som vil opmuntre og tilskynde os til sande, ædle og store gerninger som mildhed og tålmodighed, kort sagt, kærlighed og velvilje mod vore fjender, og Gud vil minde os om stadig at tænke på det første bud: at han er vor Gud, det vil sige, han vil hjælpe, bistå og beskytte os, idet han betvinger den lyst, vi har, til at hævne os.

Dette skulle man nu for alvor indskærpe, så havde vi hænderne fulde af de gode gerninger, der skulle gøres. (St. Katekismus side 75-79, Credos udgave).